

Politieke peiling

Ipsos I&O 28 oktober 2025

Rapport Ipsos I&O: zetelpeiling en achtergronden
28 oktober 2025. Peiling van 25-28 oktober 2025

www.ipsos-publiek.nl

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam

Ericssonstraat 2
5121 ML Rijen

Rapportnummer

2025/194

Datum

28 oktober 2025

Auteurs

Asher van der Schelde
Maartje van de Koppel
Peter Kanne

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Ipsos I&O-zetelpeiling: vijf partijen dicht bij elkaar	4
1	Opkomst	7
1.1	Verwachte opkomst	7
1.2	Opkomstintentie naar partijvoorkeur	7
2	Zetelpeiling	8
2.1	Zetelpeiling: vijf partijen dicht bij elkaar	8
2.2	Zekerheid en onzekerheid over stemkeuze	10
2.3	Potentieel en bindingskracht	11
2.4	Andere overwogen partijen	12
2.5	Overgangen sinds Tweede Kamerverkiezingen 2023	13
3	Stemmotieven	14
3.1	In eigen woorden	14
3.2	Redenen om op partij te stemmen	20
	Onderzoeksverantwoording	22

Ipsos I&O-zetelpeiling: vijf partijen dicht bij elkaar

In de Ipsos I&O-zetelpeiling van 28 oktober 2025 komen drie partijen uit op 23 virtuele zetels: D66, GL-PvdA en PVV. Vlak daarna volgen CDA (19) en VVD (17). De enige significante verandering die optreedt sinds afgelopen weekend is dat de PVV wederom drie virtuele zetels inlevert. Er zijn nu vijf partijen die in theorie allemaal nog de grootste kunnen worden.

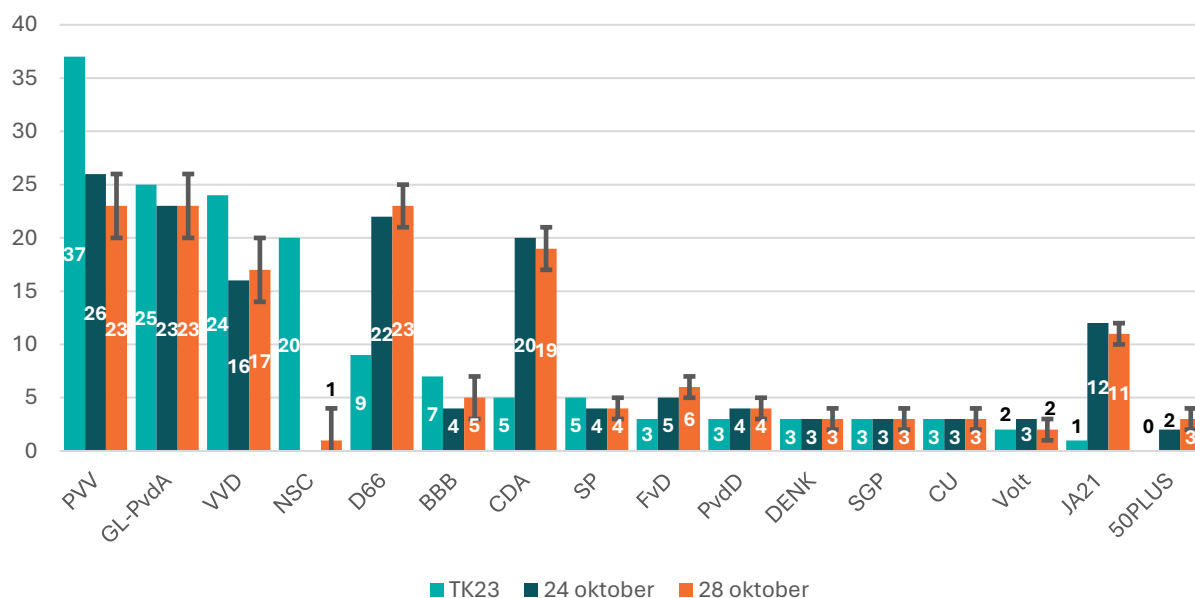
Disclaimer: dit is de laatste Ipsos I&O-peiling voor de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober. **Deze peiling moet niet worden gelezen als een voorspelling van de uitslag.** Met de zetelpeiling laten we de verhoudingen van dit moment zien. Dit onderzoek vond plaats van 25 oktober 18.00 tot 28 oktober 9.00. Nog maar 26 procent weet zo goed als zeker wat te stemmen, de rest zweeft of twijfelt nog in meer of mindere mate. 13 procent weet nog helemaal niet wat te stemmen. Na dit onderzoek vindt er nog een debat plaats en kiezers zien ook nog peilingen.

In vergelijking met de TK-verkiezingen van 2023 zien we dat name D66 (+14 sinds TK23), CDA (+14) en JA21 (+10) groeien. Ook 50PLUS – die in 2023 uit de Tweede Kamer was verdwenen, maar in deze peiling 3 virtuele zetels krijgt – en FvD (+3) boeken winst. Vergelijken met de vorige verkiezingen staan NSC (-19), PVV (-14) en VVD (-7) juist op verlies. NSC is in deze peiling voor het eerst sinds begin september goed voor een zetel (nipt). Een aantal partijen (BIJ1, BVNL en Vrede voor Dieren) wordt af en toe genoemd, maar komt vooralsnog niet aan een halve zetel.

Figuur 1: Zetelpeiling Ipsos I&O 28 oktober 2025

‘Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?’

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 2.505).

Aan de vooravond van de Tweede Kamerverkiezingen van 2025 tekenen zich drie clusters af van twijfelende kiezers die de uitslag zullen bepalen.

Figuur 2: Mogelijke uitwisseling tussen partijen (in zetels)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 2.505). Getoond: alleen grootste zes partijen in de zetelpeiling.

→ Voorkeurspartij						
↓Overweegt ook...	GL-PvdA	D66	CDA	VVD	JA21	PVV
Huidige zetels						
GL-PvdA		8	1	0	0	0
D66	11		7	3	0	1
CDA	2	7		6	2	0
VVD	0	3	5		4	3
JA21	0	1	2	4		5
PVV	0	1	1	2	6	

Links-progressief

Ten eerste is er veel twijfel onder links-progressieve kiezers. Ongeveer de helft (46%) van de kiezers van GL-PvdA overweegt nog altijd een stem op D66, terwijl D66 andersom in theorie nog 37 procent van de kiezers kan verliezen aan GL-PvdA. Als een van deze partijen erin slaagt de strategische progressieve stem naar zich toe te trekken is de kans groot dat deze partij extra zetels zal winnen.

Voor nu zit deze strategische stem voornamelijk bij GL-PvdA; 36 procent noemt het als reden om op de partij te stemmen. En als we GL-PvdA-kiezers die ook D66 overwegen vragen wat hen tegenhoudt om D66 te stemmen, wordt regelmatig genoemd dat men strategisch stemt om 'links te versterken' en een 'harder links geluid te laten horen'. De inhoud speelt ook een rol, GL-PvdA-kiezers zeggen ook vaak dat zij D66 te rechts vinden. Andersom maken D66-kiezers de overstap (nog) niet omdat zij GL-PvdA te links en Timmermans niet aansprekend genoeg vinden.

Midden

D66 concurreert niet alleen in het links-progressieve cluster, maar ook in het midden. De partij kan ook nog winnen en verliezen aan CDA (29% van de D66-kiezers overweegt CDA, 37% van de CDA-kiezers overweegt D66) en VVD (14% van de D66-kiezers overweegt VVD, 15% van de VVD-kiezers overweegt D66). CDA-kiezers die een overstap naar D66 overwegen, maar (nog) niet maken, zeggen vaak dat de partij vooral hen toch 'te groen en te links' is om op te stemmen. Anderen zeggen meer vertrouwen te hebben in Bontenbal dan in Jetten.

Ook tussen CDA en VVD is nog veel verkeer mogelijk (27% van de CDA'ers overweegt VVD, 35% VVD'ers overweegt CDA). CDA-kiezers die VVD overwegen, zeggen bij de VVD vooral nog te twijfelen over het leiderschap van Yesilgöz.

Rechts

Tot slot het rechtse cluster waar VVD, JA21 en PVV concurreren om twijfelende kiezers. VVD kan in sterkere mate verliezen aan JA21 (23%) dan aan de PVV (14%). JA21-kiezers kijken naar beide partijen in sterke mate (50% overweegt PVV, 34% overweegt VVD).

PVV'ers zijn relatief zeker van hun stem. Een vijfde (20%) denkt nog na over JA21 en dertien procent over de VVD. Kiezers die afgelopen weekend overstapten van PVV naar JA21, hebben daar vaak strategische redenen voor omdat de PVV waarschijnlijk niet mee mag regeren. Tegelijkertijd weerhoudt de strategische stem PVV-kiezers nu ook nog van een overstap naar JA21 – PVV-kiezers die ook JA21-overwegen, maar deze overstap (nog) niet maken, zeggen dat JA21 'te klein' is en de PVV een betere kans heeft om te voorkomen dat Timmermans er met de verkiezingswinst vandoor gaat.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van zaterdagavond 25 oktober 18.00 uur tot dinsdagochtend 28 oktober 9.00 uur. In totaal werkten 2.729 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 210) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond. Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit in samenwerking met Pauw & De Wit.

Alle respondenten die maandagochtend 27 oktober de vragenlijst al hadden ingevuld, werden maandag nogmaals gevraagd of zij van plan waren te gaan stemmen, op welke partij en waarom. In totaal reageerden 1.888 respondenten hierop. Voor degenen die niet reageerden bleef hun oude stemkeuze staan.

Bij de zetelpeilingen in aanloop naar de verkiezingen maken we gebruik van een zogeheten rolling panel. Dit houdt in dat respondenten die deelnamen aan de vorige peiling, ook voor de nieuwe peiling worden uitgenodigd. Op die manier kunnen we meten welke kiezersstromen plaatsvinden en welke redenen kiezers hebben om van partijvoorkeur te veranderen. Aan deze peiling namen 1.292 respondenten deel die ook deelnamen aan de vorige peiling.

1 Opkomst

1.1 Verwachte opkomst

Het percentage kiezers dat vlak voor de verkiezingen aangeeft zeker te gaan stemmen, komt doorgaans overeen met de daadwerkelijke opkomst. Eind november 2023 gaf 82 procent aan zeker te gaan stemmen, uiteindelijk was de opkomst 78 procent.

Momenteel is 78 procent van de kiezers *zeker* van zijn of haar stembusgang. Het percentage ligt iets lager dan op 21 november 2023, destijds ook een dag voor de verkiezingen, toen 82 procent zei zeker te gaan stemmen. De verwachting is daarom dat de opkomst op of iets onder de 78 procent zal uitkomen.

Tabel 1.1: % dat zeker zegt te gaan stemmen

Basis: allen (n = 2.729).

Tweede Kamerverkiezingen 2023				Tweede Kamerverkiezingen 2025						
7	14	21	TK23	15	26	6	14	24	28	
nov'23	nov'23	nov'23		sep'25	sept'25	okt '25	okt'25	okt'25	okt'25	
Gaat										
'zeker'	80%	79%	82%	78%	70%	72%	72%	75%	76%	78%
stemmen										

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

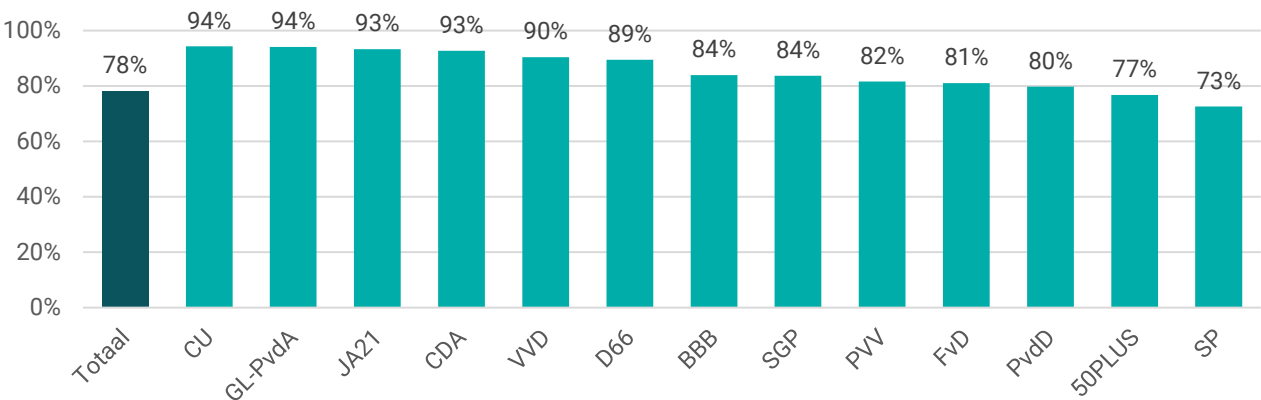
1.2 Opkomstintentie naar partijvoorkeur

Voorals kiezers van SP, 50PLUS, PvdD, FvD en PVV zijn er relatief weinig '(vrijwel) zeker' van dat ze naar de stembus gaan.

Wel zegt de huidige achterban van PVV vaker dat zij 'zeker wel' gaan stemmen dan de kiezers van deze partij aan het begin van de maand deden (toen 75%, nu 82%; PVV haalde destijds 31 zetels¹ in de peiling).

Figuur 1.1: % dat zeker zegt te gaan stemmen, naar partijvoorkeur

Basis: allen (n = 2.729).

¹ Zie: <https://206.wpcdnnode.com/ipsos-publiek.nl/wp-content/uploads/2025/10/rapport-politieke-peiling-okt-i-2025.pdf>

2 Zetelpeiling

2.1 Zetelpeiling: vijf partijen dicht bij elkaar

In de Ipsos I&O-zetelpeiling van 28 oktober 2025 komen drie partijen uit op 23 virtuele zetels: D66, GL-PvdA en PVV. Vlak daarna volgen CDA (19) en VVD (17). De enige significante verandering die optreedt sinds afgelopen weekend is dat de PVV wederom drie virtuele zetels inlevert.

Ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 staan vijf partijen op winst: D66 (+14), CDA (+14), JA21 (+10), 50PLUS (+3) en FvD (+3).

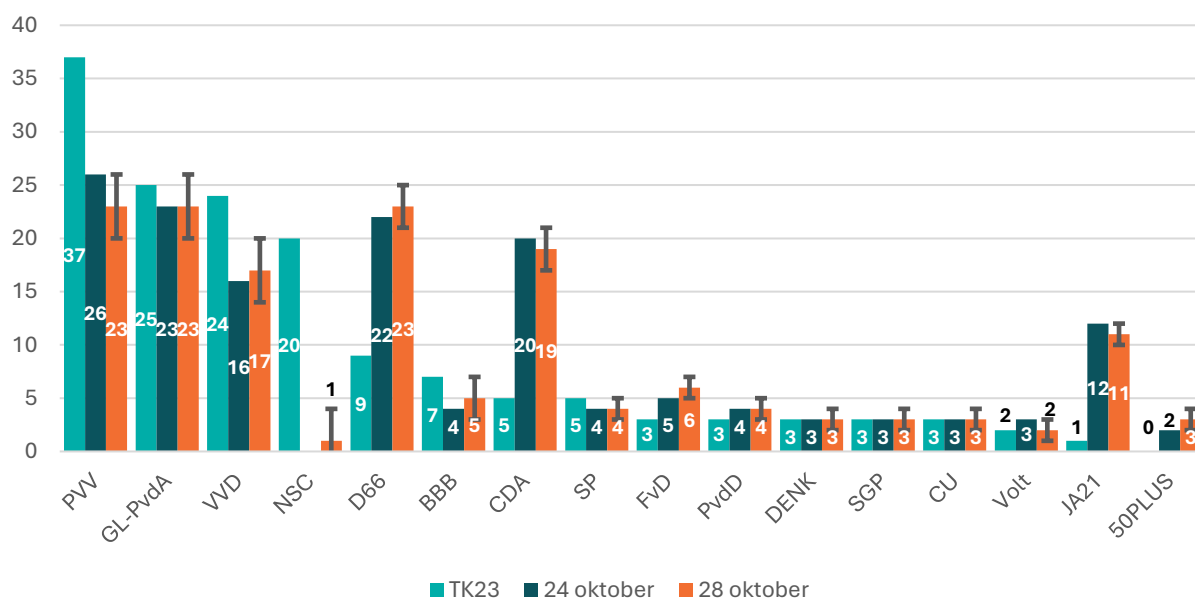
Op verlies staan NSC (-19), PVV (-14) en VVD (-7).

NSC is in deze peiling voor het eerst sinds begin september nipt goed voor een zetel. Een aantal partijen (BIJ1, BVNL en Vrede voor Dieren) wordt af en toe genoemd, maar komt vooralsnog niet aan een halve zetel.

Figuur 2.1: Zetelpeiling Ipsos I&O 28 oktober 2025

‘Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?’

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 2.505).

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

Tabel 2.1: Zetelpeiling Ipsos I&O 28 oktober (percentages en zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 2.505). Niet getoond in tabel: ‘andere partij’.

Partij	Percentage	Marges	Zetels	Marges
D66	15,4%	(13,9; 16,9)	23	+/- 3
GL-PvdA	15,0%	(13,6; 16,4)	23	+/- 3
PVV	14,8%	(13,4; 16,2)	23	+/- 3
CDA	12,7%	(11,4; 14)	19	+/- 3
VVD	10,9%	(9,6; 12,2)	17	+/- 2
JA21	7,4%	(6,3; 8,5)	11	+/- 2
FvD	4,0%	(3,2; 4,8)	6	+/- 2
BBB	3,2%	(2,5; 3,9)	5	+/- 2
SP	2,7%	(2,0; 3,4)	4	+/- 1
Partij voor de Dieren	2,6%	(2,0; 3,2)	4	+/- 1
SGP	2,4%	(1,8; 3)	3	+/- 1
DENK	2,3%	(1,7; 2,9)	3	+/- 1
ChristenUnie	2,2%	(1,6; 2,8)	3	+/- 1
50PLUS	2,1%	(1,5; 2,7)	3	+/- 1
Volt	1,6%	(1,1; 2,1)	2	+/- 1
NSC	0,7%	(0,4; 1,0)	1	+/- 1

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

Tabel 2.2: Zetelpeiling Ipsos I&O, percentages per partij 24 oktober en 28 oktober

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: heeft partij van eerste voorkeur. Niet getoond in tabel: ‘andere partij’.

Partij	24 oktober	28 oktober
D66	12,6%	15,4%
GL-PvdA	14,4%	15,0%
PVV	16,7%	14,8%
CDA	15,0%	12,7%
VVD	10,4%	10,9%
JA21	7,7%	7,4%
FvD	3,6%	4,0%
BBB	2,7%	3,2%
SP	2,8%	2,7%
Partij voor de Dieren	3,0%	2,6%
SGP	2,5%	2,4%
DENK	2,4%	2,3%
ChristenUnie	2,2%	2,2%
50PLUS	1,3%	2,1%
Volt	2,2%	1,6%
NSC	0,5%	0,7%

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

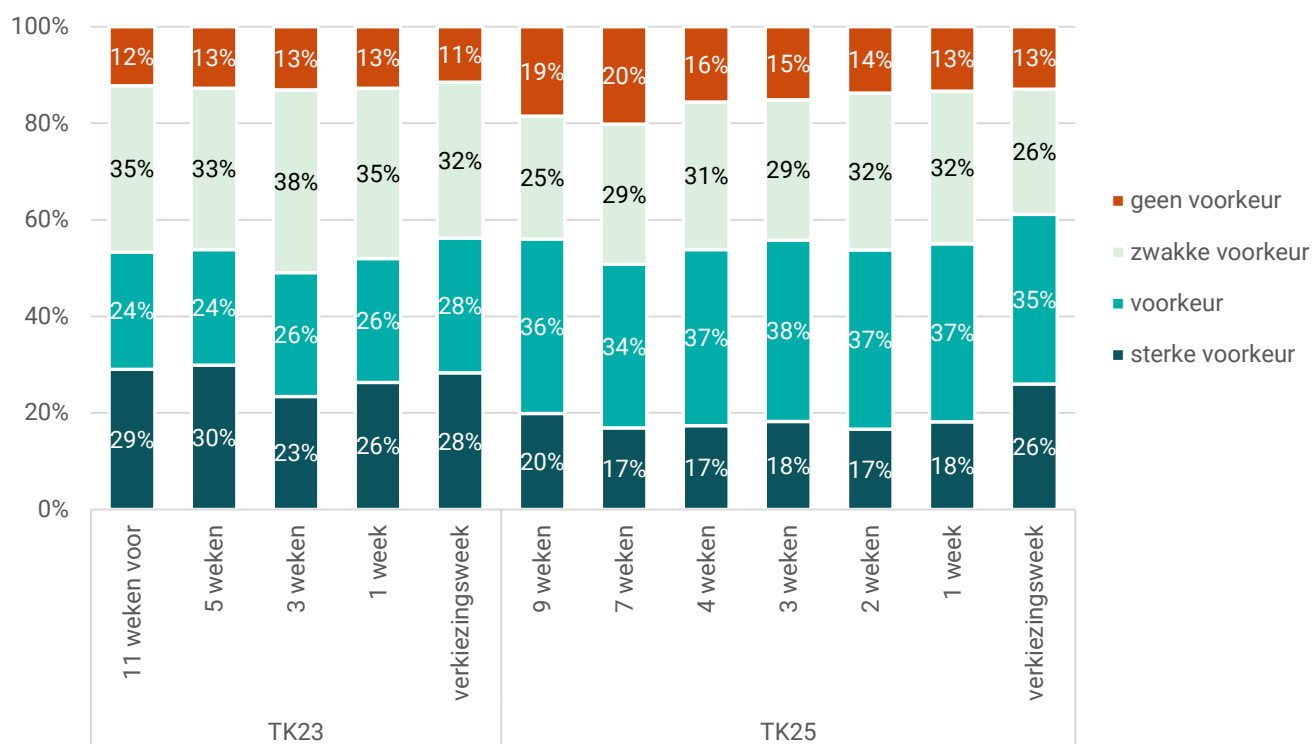
2.2 Zekerheid en onzekerheid over stemkeuze

Kiezers zijn duidelijk zekerder van hun stem dan bij de vorige meting (24 oktober). Een kwart (26%) is nu volledig zeker van de stemkeuze. Nog eens 35 procent is relatief zeker, maar overweegt ook een andere partij. Een vierde deel (26%) heeft een zwakke voorkeur en overweegt dus nog in sterke mate een overstap, terwijl dertien procent nog helemaal geen voorkeur heeft. Grofweg kunnen we dus zeggen dat 61 procent een duidelijke voorkeur heeft en 39 procent nog (sterk) twijfelt.

De stemzekerheid lijkt daarmee op de vooravond van de verkiezingen in 2023.

Figuur 2.2: % kiezers met (sterke of zwakke) voorkeur en % kiezers dat nog niet weet wat te stemmen, in 2023 en 2025

Basis: gaat zeker wel, waarschijnlijk wel of waarschijnlijk niet stemmen (n = 2.586).

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

2.3 Potentieel en bindingskracht

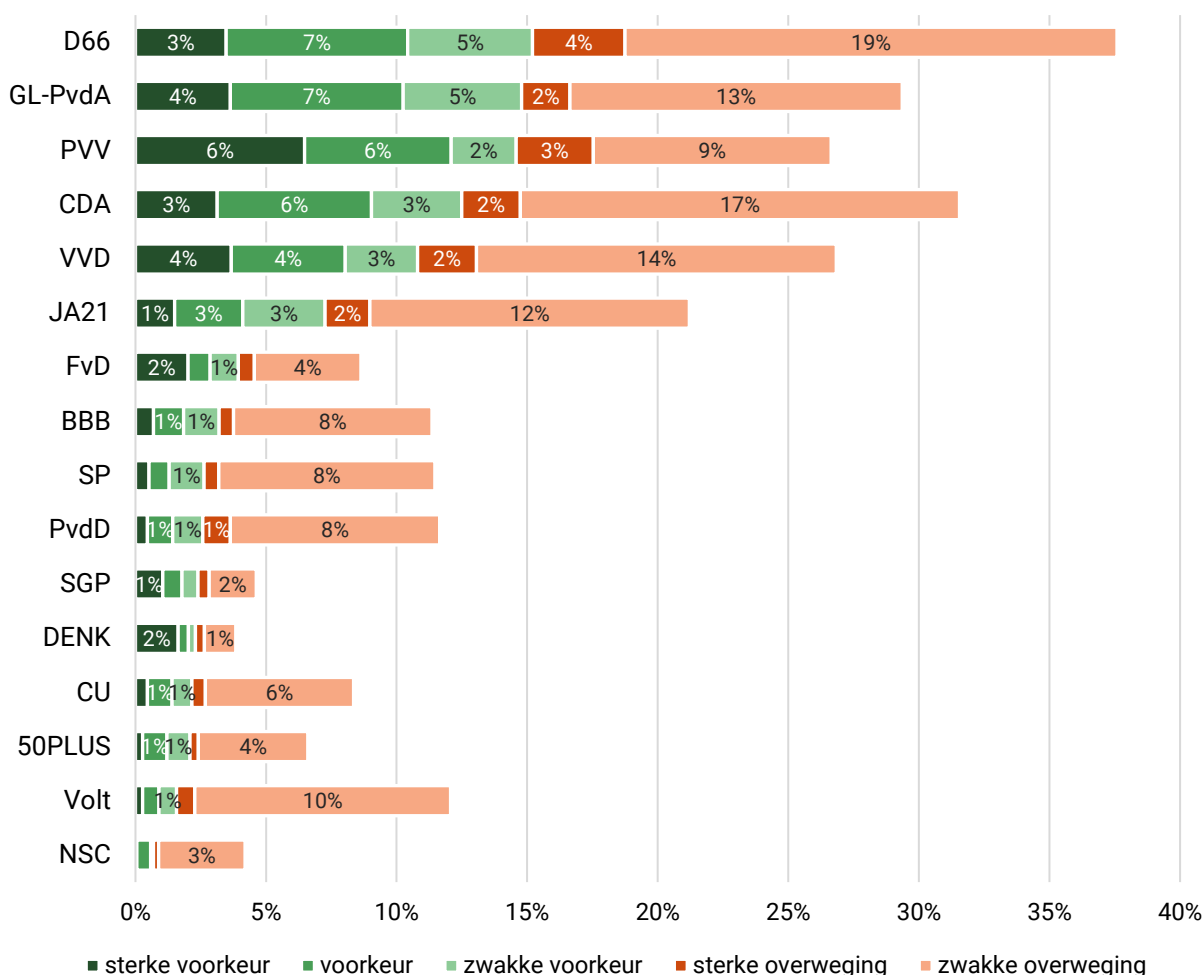
Figuur 2.3 toont de bindingskracht en het potentieel van de partijen. De groene balken geven aan welk percentage kiezers een eerste voorkeur heeft voor een partij. Hoe donkerder het groen, hoe sterker de voorkeur. De rode balken staan voor het aandeel kiezers dat een voorkeur heeft voor een andere partij, maar ook deze partij overweegt. Ook hier geldt weer: hoe donkerder, hoe sterker een partij wordt overwogen. Zo zien we dat 23 procent van de kiezers die nu een andere voorkeur hebben, ook een stem op D66 overweegt.

Daarmee is de totale potentie nu het grootst voor D66. De potentie van de partij steeg de afgelopen tijd: van 27 procent in begin oktober, naar 36 procent op 25 oktober. Nu is de potentie 38 procent.

De potentie van de CDA (32%) en daarna GL-PvdA (29%) en PVV (27%) en VVD (27%) volgen hierachter. De afgelopen dagen (sinds 25 oktober) zien we hierin geen significante veranderingen.

Figuur 2.3: Bindingskracht en potentie van politieke partijen, 28 oktober 2025

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 2.505).

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

2.4 Andere overwogen partijen

Tabel 2.3 heeft enige uitleg. We hebben hier in zetels uitgedrukt hoeveel een partij nog kan verliezen of winnen aan een andere partij. Een rekenvoorbeeld: GL-PvdA beschikt in deze peiling over 23 virtuele zetels. Van hun kiezers geeft 46 procent aan een stem op D66 te overwegen. Daarom zou GL-PvdA in potentie ($23 \cdot 0,46 \approx 11$ zetels) elf zetels kunnen verliezen aan D66.

Tabel 2.3: Mogelijke uitwisseling tussen partijen (in zetels)

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 2.505).

→ Voorkeurspartij													
↓Overweegt ook...	PvdD	SP	GL-PvdA	Volt	D66	CU	CDA	VVD	BBB	SGP	JA21	PVV	FvD
Huidige zetels													
PvdD		1	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
SP	1		3	0	2	0	1	0	0	0	0	1	0
GL-PvdA	1	1		1	8	0	1	0	0	0	0	0	0
DENK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Volt	0	0	3		3	0	0	0	0	0	0	0	0
D66	1	1	11	1		0	7	3	0	0	0	1	0
CU	0	0	0	0	0		2	0	0	1	0	0	0
CDA	0	0	2	0	7	1		6	1	0	2	0	0
NSC	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
VVD	0	0	0	0	3	0	5		1	0	4	3	0
50PLUS	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
BBB	0	0	0	0	0	0	1	0		0	1	3	0
SGP	0	0	0	0	0	1	0	0	0		0	0	0
JA21	0	0	0	0	1	0	2	4	1	0		5	1
PVV	0	0	0	0	1	0	1	2	1	0	6		2
FvD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

2.5 Overgangen sinds Tweede Kamerverkiezingen 2023

Tabel 2.4 toont de overgangen tussen partijen sinds de Tweede Kamerverkiezingen van 2023.

Tabel 2.4: Overgangen sinds Tweede Kamerverkiezingen 2023

Groen = partij houdt meer dan 50% van TK23-kiezers vast, rood = houdt minder dan 50% vast, blauw = overgang van meer dan 10%.

→ Stemde in 2023...	PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA	SP	PvdD	FvD	SGP	CU	Niet gestemd
↓ Stemt nu...	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
PVV	54%		3%	3%		8%	1%	2%		3%		2%	8%
GL-PvdA		73%		8%	8%		1%	12%	13%			1%	8%
VVD	6%		48%	8%	1%	7%	3%	5%		2%			6%
NSC	1%		1%	2%		1%		2%					1%
D66	4%	14%	11%	17%	82%	3%	1%	15%	6%			4%	11%
BBB	2%		1%	2%		47%	2%	1%					1%
CDA	3%	3%	19%	31%	6%	8%	84%	6%				19%	5%
SP		2%		2%				44%	5%				1%
DENK						1%			2%				2%
PvdD		3%	1%	1%		2%		1%	61%				2%
FvD	5%		1%	1%		2%	1%			87%	4%		2%
SGP				1%		1%	2%			3%	87%	4%	1%
CU		1%		2%			2%				9%	67%	
Volt		2%	1%		2%	2%			2%				1%
JA21	15%		9%	11%		6%	2%	5%				2%	3%
50PLUS	2%		1%	4%		4%	1%	5%					2%
Geen voorkeur	6%		5%	5%		6%		2%	2%	3%		2%	44%

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

3 Stemmotieven

3.1 In eigen woorden

D66

D66 staat op duidelijke winst ten opzichte van de verkiezingen van 2023 (toen 9 zetels, nu 23). De partij trekt kiezers weg van linkse (GL-PvdA, Volt en SP) en rechtse partijen (VVD, CDA, NSC).

De belangrijkste reden die kiezers hiervoor noemen is het leiderschap van Rob Jetten. Veel kiezers waarderen zijn optimisme en constructieve houding. Ook trekt de politieke positionering van de partij nieuwe kiezers aan. D66 heeft zich in de campagne vanuit de centrumlinkse hoek meer naar het midden bewogen. Hiermee hebben ze GL-PvdA-kiezers aangetrokken die behoefte hadden aan een ‘realistischer alternatief’. Tegelijkertijd slaagt D66 er in teleurgestelde VVD’ers en NSC’ers naar zich toe te trekken. Zij zijn dikwijls ontevreden over het voorgaande kabinet en hopen dat D66 betrokken kan raken bij een slagvaardigere regering.

Inhoudelijk noemen kiezers de plannen van D66 omtrent wonen, onderwijs, ethische zaken en migratie. Belangrijker is echter de verbindende houding die de partij aanneemt.

Rob Jetten komt heeft een beter verhaal over woningnood. Daarbij komt D66 bij veel mogelijke coalities voor en wil ik dat deze partij daar als grootste in kan zitten. D66 spreekt meer ambitie uit dan GL-PvdA.

- Stemde in 2023 voor GL-PvdA

Ik vind de plannen van D66 realistischer en GL-PVDA is te links geworden. Als de PVDA alleen zou zijn dan had ik er misschien wel op gestemd. Die partij bestaat niet meer.

- Stemde in 2023 voor GL-PvdA

Rob Jetten is verantwoordelijk, wil samenwerken, midden partij

NSC zeer teleurstellend, vooral Omtzigt in teleurgesteld. Ook samenwerking met PVV vond ik slecht

- Stemde in 2023 NSC

D66 verbindend, rechtsstaat beschermen

VVD: PVV-light

- Stemde in 2023 VVD

Tabel 2.3 toonde dat er nog veel verkeer mogelijk is tussen D66 en GL-PvdA. Kiezers die nu GL-PvdA zouden stemmen, maar D66 ook overwegen, vinden de partij(leider) ‘sympathiek’ maar kiezen nu vaak niet voor D66 omdat de partij ‘niet links genoeg’ is. Sommigen willen nu juist dat ‘linkse geluid’ harder laten horen. Een enkeling noemt het versterken van links ook als strategisch motief.

Toch iets te rechts en minder sociaal.

- Zou nu GL-PvdA stemmen, overweegt ook D66

Ik heb affiniteit met D66 maar vind het bij deze verkiezingen belangrijker dat er een grote partij op links komt om dat geluid stevig te laten horen.

- Zou nu GL-PvdA stemmen, overweegt ook D66

Vooraf de strategische keuze om de linkerflank te versterken.

- Zou nu GL-PvdA stemmen, overweegt ook D66

Ook kiezers die nu CDA zouden stemmen overwegen vaak ook nog een stem op D66. De reden dat CDA-kiezers die overstap naar D66 (nog) niet maken, is vaak dat de partij voor hen toch 'te groen en te links' is om op te stemmen. Een aantal keer wordt specifiek genoemd dat D66 te weinig aan migratie doet. Anderen zeggen meer vertrouwen te hebben in Bontenbal dan in Jetten.

Op bepaalde punten nog te woke/links.

- Zou nu CDA stemmen, overweegt ook D66

GL-PvdA

De steun voor GL-PvdA (23 zetels) is stabiel t.o.v. de Tweede Kamerverkiezingen van 2023. De partij heeft kiezers verloren aan D66 (14% zou nu GL-PvdA stemmen), maar weet op haar beurt ook plukjes kiezers weg te trekken bij NSC, SP en PvdD.

Sommige kiezers die GL-PvdA de rug toekeren zijn doen dit vanwege lijsttrekker Frans Timmermans. Anderen zijn kritisch op de samenwerking als geheel en vinden dat de partij te veel naar links is opgeschoven. Ook zijn er kiezers die de vorige Tweede Kamerverkiezingen strategisch stemden, maar nu terugkeren bij hun eerdere voorkeurspartij (zoals PvdD of SP).

Ik vind Rob Jetten fijner omdat hij staat voor zijn partij in plaats van andere partijen zwart te maken. Timmermans doet dit naar mijn zin veel te veel. Polarisation is niet de oplossing.

- Heeft nu een voorkeur voor D66

Ik wil graag PvdA stemmen, maar absoluut niet op GroenLinks. Die ondemocratische fusie heeft bij mij geen goed gedaan.

- Heeft nu een voorkeur voor D66

D66 richt zich meer op het onderwijs, wat ik belangrijk vind. En ik vind op sommige punten GL-PvdA toch te links worden.

- Heeft nu een voorkeur voor D66

Toen was mijn stem strategisch omdat ik niet wilde dat Wilders aan de macht zou komen.

- Heeft nu een voorkeur voor Partij voor de Dieren

Desalniettemin profiteert GL-PvdA nog altijd van de strategische stem. Kiezers die vanuit andere partijen naar GL-PvdA trekken geven vaak aan dat zij met deze stem de kans willen vergroten op een links kabinet. Andere kiezers waarderen de sociale standpunten van GL-PvdA, bijvoorbeeld op zorg.

Grotere kans om een grote partij te worden en iets teveel gedoe bij PvdD

- Stemde in 2023 PvdD

Nog steeds heeft D66 mijn voorkeur als partij, maar ik zou op dit moment strategisch GL/PvdA stemmen om vrijwel zeker te zijn dat er een links kabinet komt. Bovendien heeft Timmermans de meeste (internationale) ervaring.

- Stemde in 2023 D66

Klimaat staat hoog in de lijst en ze willen investeren in de zorg

- Stemde in 2023 niet

Veel D66-kiezers overwegen ook nog een stem op GL-PvdA (goed voor 8 zetels, zie tabel 2.3). We vroegen hen wat hen tegenhoudt om GL-PvdA te stemmen. De meest genoemde twijfels zijn Timmermans als lijsttrekker, en dat GL-PvdA te links is. Een aantal keer zeggen deze kiezers ook dat de plannen van GL-PvdA te duur zijn ("ik weet niet zo goed hoe alles betaald zou moeten worden") of dat de standpunten 'henzelf te veel in de portemonnee zouden raken' ("mijn inkomen is te hoog voor pvdA"). Sommigen vinden de partij van Timmermans niet verbindend genoeg. Een enkele respondent zegt nog een strategische afweging te maken, maar dit wordt weinig genoemd.

Ik heb niets met Frans Timmermans en vind zijn houding ten opzichte van de verkiezingen erg 'wij zijn de beste' waardoor ik weiger op GroenLinks-PvdA te stemmen.

- Stemde in 2023 niet

PVV

Ten opzichte van 2023 verliest de PVV (toen 37 zetels, nu virtueel 23) meer zetels, een daling die al iets langer zichtbaar is. Deze zetels gaan vooral naar JA21 (14% van de PVV-kiezers zou nu JA21 kiezen), VVD (6%) en FvD (5%). En kleine plukjes 50PLUS, D66 en CDA.

Degenen die nu opteren voor JA21 laten grofweg twee dingen zien: ze staan vaak nog steeds achter de standpunten van de PVV, maar (1) de PVV heeft het niet waargemaakt, dus verdient JA21 een kans, of (2) de PVV wordt uitgesloten van regeringsdeelname en JA21 niet. Ook de gematigder toon van Eerdmans draagt hieraan bij.

JA21 is wat gematigder dan PVV, maar heeft vergelijkbare punten.

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

Eerdmans manier van doen en niet zo extreem als Wilders doet.

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

PVV roept telkens dezelfde standpunten maar maakt er niks van waar.

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

PVV is kalt gemacht dus het heeft weinig zin om er op te stemmen wanneer zij op alle fronten worden tegen gewerkt.

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

De PVV levert sinds zaterdag 25 oktober wederom 3 zetels in, nu van 26 naar 23 zetels. Deze stemmen verdelen zich over meerdere partijen: JA21, FvD, VVD, 50PLUS of men weet het nu niet meer.

Kiezers die naar JA21 overstappen noemen strategische redenen, de kans dat PVV niet mee mag regeren en de kans dat JA21 dat misschien wel kan gaan doen. (Van de JA21-kiezers zegt 21 procent: ik stem strategisch).

Strategisch en het programma van JA21 spreekt me het meeste aan.

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

Meer kans om te regeren.

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

Tegelijkertijd is de strategische overweging ook nog iets dat PVV-kiezers nu ervan *weerhoudt* om naar JA21 over te stappen. Als we PVV-kiezers die nu ook JA21 overwegen vragen wat hen tegenhoudt bij JA21, zeggen zij vaak dat zij zich ook goed kunnen vinden in de standpunten van JA21, maar ook dat JA21 'nu nog te klein is'. Liever stemmen deze kiezers op PVV om te voorkomen dat GL-PvdA de grootste wordt.

Andere kiezers die sinds afgelopen weekend zijn weggegaan bij de PVV geven diverse redenen. Eén keer wordt het manipuleren van foto's van Timmermans genoemd.

PVV heeft online foto's gemanipuleerd.

- Heeft nu een voorkeur voor VVD

Partij programma sluit meer aan bij mijn wensen. PVV is toch teveel een man die bepaalt.

- Heeft nu een voorkeur voor FvD

Ik ben gepensioneerd en ik hoop dat deze partij iets kan doen aan pensioenen etc. PVV valt mij steeds meer tegen. Ik vind het trouwens nog steeds moeilijk.

- Heeft nu een voorkeur voor 50PLUS

VVD

VVD staat nu op een verlies van zeven zetels (toen 24, nu 17) t.o.v. de vorige verkiezingen. Kiezers zijn vooral vertrokken naar CDA (19%), D66 (11%) en JA21 (9%). De impopulariteit van Dilan Yesilgöz is een belangrijke reden voor kiezers om de partij te verlaten. Daarnaast zijn kiezers die naar CDA en D66 uitwijken niet te spreken over het kabinet Schoof, en in het bijzonder de samenwerking met de PVV. JA21-kiezers vinden op hun beurt dat de VVD te onduidelijk is geweest in de afgelopen jaren, bijvoorbeeld op migratie.

De arrogante houding van Yesilgoz staat mij niet aan en de laatste jaren hebben ze niks gepresteerd. Ik zou in eerste instantie CDA stemmen maar ik ben overgestapt naar D66

- Heeft nu een voorkeur voor D66

De lijsttrekker is niet de juiste premier

- Heeft nu een voorkeur voor JA21

Afgelopen kabinet niet goed gedaan. En zie lijsttrekker niet als minister president.

- Heeft nu geen voorkeur

PVV, er moet iets gebeuren want we zijn al teveel door geschoten met het immigratiebeleid.

- Heeft nu een voorkeur voor PVV

Ja21 verwoord beter mijn ideeën; de VVD zwalkt en heeft vaak teveel toegegeven

- Zou nu JA21 stemmen

Toch staat de VVD er nu beter voor dan een paar weken geleden. Onder andere door kiezers van CDA aan te spreken die zich niet konden vinden in het standpunt van Henri Bontenbal omtrent reformatische scholen die homoseksuele relaties afwijzen. Daarnaast slaagt de partij er in strategische kiezers weg te halen bij PVV en JA21 die vrezen voor een regering met GL-PvdA.

Uitglijder Bontenbal over homo onderwerp en verder goed optreden vvd. Ook nogmaals stemwijzer ingevuld en verder gekeken

- Had bij de vorige meting een voorkeur voor CDA

Ik hoop dat VVD groter dan PVDA GROEN LINKS wordt

- Had bij de vorige meting een voorkeur voor PVV

Ik denk dat de vvd meer kans heeft om te regeren.

- Had bij de vorige meting een voorkeur voor JA21

Kiezers die de overstap van CDA naar VVD nu (nog) níet maken, zeggen vooral nog te twijfelen over het VVD-leiderschap. Sommigen vinden de VVD toch 'te rechts'.

Yesilgöz heb ik twijfels over als lijsttrekker/ toekomstige minister president

- Zou nu CDA stemmen, overweegt ook VVD

VVD is naar mijn smaak net iets te rechts op onderwerpen als (bezuinigingen op) onderwijs en cultuur.

- Zou nu CDA stemmen, overweegt ook VVD

CDA

Het CDA staat er vergeleken met de TK-verkiezingen van 2023 (5 zetels) nog steeds goed voor (nu virtueel 19 zetels). Het CDA wint stemmen van NSC (30% van de NSC-kiezers uit 2023 zou nu CDA stemmen), VVD en CU (elk 19%). Deze kiezers hebben veel vertrouwen in Henri Bontenbal en worden aangesproken door zijn belofte van stabiliteit en fatsoen.

NSC-kiezers zijn erg teleurgesteld in deze partij. Vaak stemden ze NSC vanwege Pieter Omtzigt, en nu geven ze Henri Bontenbal hun vertrouwen.

Na het debat van vanavond < het 1Vandaag-debat> hebben mijn vrouw en ik besloten dhr Bontebal ons vertrouwen te geven. Dit is definitief.

- Stemde in 2023 NSC

NSC is door het ijs gezakt in de tweede kamer. Die zijn niet meer serieus te nemen. CDA past momenteel het beste bij mijn ideeën en komt betrouwbaar over. De rest is niet zo heel geloofwaardig meer.

- Stemde in 2023 NSC

CDA stabiele partij, partijleider Bontebal komt betrouwbaar over, is geen blaaskaas en ophitser. NSC ligt op z'n gat, daarom stap ik over.

- Stemde in 2023 NSC

Ook degenen die van de **VVD** komen noemen Bontenbal vaak. Zij zijn vaak teleurgesteld in VVD-leider Dilan Yesilgöz. Meerdere kiezers vinden dan zij de VVD te ver naar rechts heeft gebracht.

Met het CDA krijg je misschien meer een middenkabinet. En het houdt misschien JA21 buiten de deur. Ik twijfel erg tussen deze 2 partijen. Wil stabiliteit in Nederland en een koers voor lange termijn. CDA heeft toch neer capabele mensen.

- Stemde in 2023 VVD

VVD is te rechts geworden.

- Stemde in 2023 VVD

Sinds anderhalf week geleden is het CDA echter 6 zetels kwijt geraakt (18 oktober: 25 zetels in onze peiling). Dit verlies is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan Bontenbals uitspraken over artikel 23 en de vrijheden van homoseksuelen. Veel kiezers die hier over vallen gaan naar D66 en in iets minder mate naar de VVD. Voor D66 speelt het als sterk gepercipieerde optreden van Rob Jetten mee. Overstappers naar de VVD vinden de economie belangrijk en vinden dat VVD daar meer in biedt dan het CDA.

Onhandige uitspraak van Bontenbal.

- Heeft nu voorkeur voor D66

D66 spreekt me nu aan door de goede performance van Jetten tijdens het debat van vanavond. Verder zag ik Bontenbal weer aarzelen tijdens een interview.

- Heeft nu voorkeur voor D66

Bontenbal z'n mening over homo's.

- Heeft nu voorkeur voor D66

VVD geeft duidelijkheid over economie en migratie. CDA/Bontenbal geeft hier minder in thuis en een zwak debat bij 1vandaag.

- Heeft nu voorkeur voor VVD

Uitglijder Bontenbal over homo onderwerp en verder goed optreden VVD. Ook nogmaals stemwijzer ingevuld en verder gekeken.

- Heeft nu voorkeur voor VVD

Steeds nog zoekende wat beste strategische keuze voor stabiele regering die knopen kan doorhakken rond woningbouw, zorg en immigratie, wel zonder groenlinks/pvda. Absolute voorkeur voor PVV leidt door absurde maar wel feitelijke politieke blokkade tot verloren stem helaas.

- Heeft nu voorkeur voor VVD

3.2 Redenen om op partij te stemmen

Voor kiezers zijn de standpunten (74%) en waarden (56%) van een partij de belangrijkste redenen om op hun partij van voorkeur te stemmen.

Ongeveer een derde (34%) zegt dat de lijsttrekker voor hen een belangrijk stemmotief is. Dit zijn met name kiezers van CDA (62%) en D66 (49%). Opvallend is dat nu de helft van de kiezers van Forum voor Democratie (50%) dit ook als motief noemt.

Achttien procent van de kiezers zegt strategisch te stemmen. De strategische stem zit nu – net als vorige week – vooral bij GL-PvdA (voor 36% van de GL-PvdA-kiezers een reden om op de partij te stemmen). In mindere mate speelt dit ook bij VVD (23%), JA21 (20%), D66 (18%) en PVV (16%) een rol.

Tabel 3.1: Wat is of zijn voor u de belangrijkste reden(en) om op deze partij te stemmen?

Basis: heeft voorkeurspartij (n = 2.505). Groen = reden wordt minstens 10 procentpunt vaker dan gemiddeld gekozen.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	D66	BBB	CDA	SP	PvdD	FvD	SGP	CU	JA21
Standpunten	74%	67%	80%	73%	79%	80%	66%	76%	82%	86%	83%	72%	74%
Waarden	56%	32%	69%	51%	64%	53%	64%	63%	75%	53%	90%	79%	41%
Stabiel bestuur	40%	11%	56%	56%	54%	26%	74%	20%	21%	19%	33%	47%	18%
Komt op voor mensen als ik	35%	52%	28%	36%	25%	57%	24%	57%	27%	39%	58%	24%	31%
Leider	34%	33%	18%	14%	49%	28%	62%	30%	31%	50%	14%	39%	27%
Online stemhulp	23%	12%	20%	27%	36%	9%	22%	23%	27%	4%	1%	21%	32%
Strategisch	18%	16%	36%	23%	18%	9%	21%	1%	6%	11%	4%	3%	20%
Goede oppositie	16%	17%	21%	6%	18%	15%	13%	28%	35%	28%	7%	17%	10%
Tegen andere partijen	14%	25%	13%	11%	7%	17%	9%	11%	11%	26%	7%	2%	16%
Uit gewoonte	12%	7%	16%	30%	9%	5%	8%	19%	19%	6%	18%	28%	2%
Komt op voor mijn regio	6%	9%	2%	1%	2%	44%	6%	10%	1%	7%	12%	3%	4%
Goede peilingen	6%	8%	8%	4%	8%	1%	6%	3%	0%	2%	0%	0%	5%
AI-tool	1%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	1%
Slechte peilingen	1%	2%	1%	4%	0%	4%	0%	6%	2%	0%	0%	2%	0%
Anders	3%	5%	2%	2%	3%	7%	1%	1%	8%	1%	1%	5%	4%
Weet ik niet	2%	2%	2%	1%	1%	0%	0%	1%	5%	0%	2%	3%	2%

Bron: Ipsos I&O, 28 oktober 2025

Voor **D66** zijn met name de lijsttrekker (van 23% in juli naar 49% nu) en dat de partij ‘zorgt voor stabiel bestuur’ (36% naar 54%) sinds de zomer belangrijker geworden. De strategische stem is ook belangrijker geworden (10% naar 18%).

Ook voor kiezers van **VVD** is ‘stabiel bestuur’ de afgelopen tijd weer belangrijker geworden. Zo was dit in juli voor 54 procent van de VVD-kiezers een motief, zakte dit weg naar 39 procent in begin oktober, maar telt het

nu weer voor 56 procent mee. Dilan Yesilgöz is voor weinigen een reden om de partij te stemmen, maar nu weer iets vaker (14%) dan in begin oktober (6%).

Ook voor **GL-PvdA** is 'stabiel bestuur' belangrijker geworden: in juli was dit voor 39 procent een motief om op de partij te stemmen, nu voor 56 procent. Net als bij de VVD geldt dat de leider een relatief kleine rol speelt, maar nu iets belangrijker is dan in de zomer (van 10% naar 18%). Ook het belang van de strategische stem is iets toegenomen: van 30 procent in juli naar 36 procent nu.

Bij het **CDA** is de leider nu iets minder vaak een stemmotief (van 71% in juli naar 62% nu), maar het is nog steeds – naar de inhoud – een van de belangrijkste redenen om op de partij te stemmen. Het belangrijkste motief is nu dat de partij 'zorgt voor stabiel bestuur': 74 procent van de CDA-kiezers noemt dit (was 58% in juli).

Bij de **PVV** zijn de stemmotieven relatief stabiel gebleven. Wel zegt men nu duidelijk vaker dan in juli op de PVV te stemmen omdat de partij 'opkomt voor mensen zoals ik' (van 39% in juli naar 52% nu). Het belang van de strategische stem is – in lijn met de andere partijen – licht toegenomen (11% in juli naar 16% nu). 'Stabiel bestuur' is voor slechts 11 procent van de PVV-kiezers een motief, beduidend minder dan bij de andere grote partijen.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van zaterdagavond 25 oktober 18.00 tot dinsdagochtend 28 oktober 9.00 2025. In totaal werkten 2.729 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 210) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond. Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit in samenwerking met Pauw & De Wit.

Alle respondenten die maandagochtend 27 oktober de vragenlijst al hadden ingevuld, werden maandag nogmaals gevraagd of zij van plan waren te gaan stemmen, op welke partij en waarom. In totaal reageerden 1.888 respondenten hierop. Voor degenen die niet reageerden bleef hun oude stemkeuze staan.

Bij de zetelpeilingen in aanloop naar de verkiezingen maken we gebruik van een zogeheten rolling panel. Dit houdt in dat respondenten die deelnamen aan de vorige peiling, ook voor de nieuwe peiling worden uitgenodigd. Op die manier kunnen we meten welke kiezersstromen plaatsvinden en welke redenen kiezers hebben om van partijvoorkeur te veranderen. Aan deze peiling namen 1.292 respondenten deel die ook deelnamen aan de vorige peiling.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Ipsos I&O

Ipsos I&O komt voort uit het samengaan van I&O Research en Ipsos.

Ipsos I&O is het grootste onderzoeksbureau van Nederland (volgens het Trendrapport Data & Insights Network, 2024). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies.

Ipsos I&O Publiek werkt voor overheids- en non-profitorganisaties. Ipsos I&O is lid van het Data & Insights Network (D&IN) en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Ipsos I&O is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

Ipsos I&O

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede
053 - 200 52 00

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 – 308 48 00

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam
020 - 607 07 07

Ericssonstraat 2
5121 ML Rijen
020-607 07 07

